

Arbeids- og sosialkomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref
20/3295-

Dato
17. juni 2020

Svar på representantforslag Dokument 8:118 S om et reelt likestilt og universelt utformet samfunn

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Camilla Sørensen Eidsvold, Lars Haltbrekken, Katrine Boel Gregussen, Kari Elisabeth Kaski og Mona Fagerås om et reelt likestilt og universelt utformet samfunn (dokument 8:118 S (2019-2020)).

Jeg har koordinert svarene med de ansvarlige fagdepartementene og har følgende vurdering av forslagene:

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett

Gjennom ratifikasjonen av CRPD i 2013 forpliktet Norge seg til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Forut for ratifikasjonen sluttet Stortinget seg til at konvensjonen ble gjennomført i norsk rett ved såkalt transformasjon, se Prop. 106 S (2011–2012) kapittel 4 og 5 og Innst. 203 S (2012–2013). Det ble foretatt endringer i vergemålslovgivningen og i annen lovgivning for å oppfylle konvensjonens krav. Regjeringen arbeider kontinuerlig for å sikre en effektiv gjennomføring av konvensjonen. Så sent som 30. april i år, avviste Stortinget med stort flertall et forslag om å inkorporere CRPD i menneskerettsloven.

Ved behandlingen av Meld. St. 39 (2015–2016) *Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne* fant Stortingets flertall, i likhet med regjeringen, ikke grunn til at Norge skulle slutte seg til de valgfrie protokollene om

individklageordningene til blant annet CRPD. Flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, trakk fram som hovedargument mot tilslutning til individklageordningen til CRPD at komiteen som overvåker gjennomføringen av konvensjonen, «på enkelte områder synes å tolke konvensjonen på en vidtrekkende måte som ikke er i samsvar med Norges og de andre statspartenes forståelse», jf. Innst. 161 S (2016–2017) side 7.

CRPD-komiteen legger fortsatt til grunn en vidtgående tolking av CRPD på enkelte punkter, noe som kan bidra til å skape usikkerhet om konvensjonens innhold. Dette gjør konvensjonen mindre egnet for gjennomføring i norsk rett ved inkorporasjon i menneskerettsloven. De samme begrunnelsene som nevnt under forslag 2 gjør seg derfor gjeldende også for spørsmålet om inkorporasjon av konvensjonen.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om at Norge undertegner tilleggsprotokollen til CRPD slik at norske borgere ikke utestenges fra å klage mulige menneskerettighetsbrudd på grunnlag av nedsatt funksjonsevne til CRPD-komiteen
Meld. St. 39 (2015-2016) *Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne* ble behandlet i Stortinget 31. januar 2017. Flertallet (alle unntatt V, SV og MDG) støttet regjeringens konklusjon om at det ikke da skulle fremmes forslag om norsk tilslutning til disse individklageordningene. Flertallet var enige om at det er betydelig usikkerhet om hvilke konsekvenser norsk tilslutning til disse klageordningene vil kunne få.

CRPD-komiteen tolker konvensjonen vidt, og har på noen områder antydnet at konvensjonens rettigheter ikke kan begrenses. Komiteen anser bl.a. at nedsatt funksjonsevne aldri kan gi grunnlag for fratakelse av rettslig handleevne eller tvungen helsehjelp. I likhet med mange andre land, har Norge lovgivning som tillater fratakelse av rettslig handleevne og tvungen omsorg og behandling når det er nødvendig som en siste utvei og undergitt kontrollmekanismer. Dersom konvensjonsorganets forståelse legges til grunn, vil det innebære at sentrale bestemmelser i norsk lovgivning er i strid med konvensjonen.

Menneskerettighetene skal begrense myndighetenes handlingsrom, men vage og målsetningspregede rettigheter *gir* statene et betydelig rom for skjønn. Meld. St. 39 (2015-2016) slår fast at beslutninger om hvordan disse rettighetene bør realiseres og i hvilket omfang i stor grad beror på politiske valg og økonomiske vurderinger og prioriteringer som folkevalgte organer er nærmest til å ta stilling til.

Norge inngir periodiske rapporter til konvensjonsorganene til fastsatt tid om tiltak som er truffet for å oppfylle konvensjonsforpliktelsene. Norges siste dialogmøte med CRPD-komiteen fant sted i 2019. Den periodiske rapporten til komiteen og konvensjonsorganets behandling av denne utgjør den viktigste overvåkningsmekanismen til FNs menneskerettskonvensjoner.

Regjeringen vil derfor ikke nå fremme forslag om norsk tilslutning til den valgfrie protokoll til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen i ny handlingsplan for universell utforming, som er varslet i 2021, sette tidsfrist for at Norge skal være universelt utformet innen 2035

Den nye handlingsplanen vil legge opp til en systematisk og hensiktsmessig gjennomføring av universell utforming i Norge. Det vil ikke være mulig å fastsette et bestemt årstall for når universell utforming skal være gjennomført på alle sektorer i alle deler av landet, men på noen områder kan det være aktuelt. Jeg vil nevne at Statsbygg skal ha oppgradert alle bygningene de har ansvar for til universell utforming innen 2025. I tillegg skal nye nettsteder rettet mot allmennheten være universelt utformet innen 2021.

Departementene vil drøfte mulige tidsfrister for tiltakene i handlingsplanen. Regjeringen vil se arbeidet med ny handlingsplan for universell utforming fra 2021 i sammenheng med Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål og Agenda 2030 og de målene som gjelder der.

I arbeidet med ny handlingsplan for universell utforming legger regjeringen opp til å videreføre de høye ambisjonene i Granavolden-plattformen om utbygging av boliger, infrastruktur og uteområder og sørge for bedre etterlevelse av regelverk om universell utforming av IKT-løsninger om universell utforming i offentlig sektor. Det legges opp til en prosess for utvikling av handlingsplanen som bygger på kunnskapsbasert informasjon, dette inkludert vurderinger og innspill fra et bredt spekter av organisasjoner, faginstanser og offentlige institusjoner.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen inkorporere Veikart. Universelt utformet nærscole 2030 i den kommende handlingsplan for universell utforming, og sette av tilstrekkelige stimuleringsmidler i framtidige statsbudsjett for at veikartet kan bli realisert

Regjeringen mener at det er en grunnleggende forutsetning for inkludering i barnehager og skoler at alle har lik tilgang til fellesarenaer, læremidler og andre virkemidler og det pedagogiske tilbudet. Universell utforming i barnehage og skole omfatter mange ulike forhold: Bygningsmasse, uteområde, utstyr, pedagogikk og digitale læremidler og læringsressurser. Universelt utformede løsninger kjennetegnes ved at de gir gode løsninger for alle som bruker barnehagen og skolen, samtidig som de er spesielt viktig for personer med funksjonsnedsettelse, jf. Meld. St. 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO* og Innst 188 S (2019-2020). I Innst 188 S (2019-2020) sier en samlet komité at mange av dagens skoler og andre offentlige bygg ikke er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, og komiteen mener det hviler et stort ansvar på kommuner, fylkeskommuner og staten for å inkludere berørte brukergrupper og bidra til å følge «Veikart Universelt utformet nærscole 2030» når investeringer og rehabilitering planlegges.

Det følger av opplæringsloven at alle elever i grunnskoler og videregående skoler har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Opplæringsloven presiserer at alle grunnskoleelever har rett til å gå på nærskolen og at skolen skal innrettes

slik at det blir tatt hensyn til elever som har funksjonsnedsettelse. I tillegg har alle elever rett til en arbeidsplass som er tilpasset deres behov.

Likestillings- og diskrimineringsloven stiller krav til universell utforming av IKT i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Kravene gjelder for alle nettløsninger rettet mot foreldre, barn i barnehage og elever og studenter, for eksempel nettsider, apper, læringsplattformer og digitale læremidler. Alle nye IKT-løsninger skal være universelt utformet etter gjeldende forskrift. Det samme gjelder for alle eksisterende IKT-løsninger fra 1. januar 2021.

Plan- og bygningsloven, med tilhørende forskrifter, stiller krav til universell utforming i forbindelse med planlegging og bygging av nye, og i rehabilitering av barnehager og skoler. Samtidig er det viktig å forbedre forholdene som i dag ikke er gode nok.

Veikartet som er utarbeidet i samarbeid med fagmiljøer og organisasjoner beskriver en systematisk prosess for oppgradering av grunnskolene til universell utforming. Viktige elementer i denne prosessen er kartlegging av forholdene og planmessig gjennomføring.

Det er igangsatt flere statlige tiltak som er viktige i det pågående arbeidet med universell utforming. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) støtter arbeidet med kartlegging av grunnskolene gjennom en tilskuddsordning. Kartleggingen er til hjelp for at kommuner kan planlegge, prioritere og beslutte oppgradering. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å gå i dialog med Bufdir og KS om å veilede barnehage- og skoleeiere om plikten til universell utforming av barnehage- og skolebygg. Utdanningsdirektoratet og Bufdir skal også samarbeide om andre mulige tiltak for universell utforming av barnehage- og skolebygg.

Med innføring av fagfornyelsen følger økt bruk av digitale løsninger og digitale læremidler. Etterlevelsen av kravet til universell utforming av digitale løsninger er avgjørende, både når det gjelder å lage nye løsninger, men også ved skoleeiers valg mellom ulike løsninger.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen sørge for at universell utforming av samferdselssektoren innarbeides som et overordnet prinsipp i ny Nasjonal transportplan for å oppnå at Norge blir universelt utformet innen 2035

Stortingsmeldingen om ny Nasjonal transportplan for planperioden 2022 – 2033 legges fram våren 2021. Det overordnede målet for planen vil være å bidra til et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050. Universell utforming vil være et gjennomgående tema i meldingen og i omtalen av ulike sektorer og tiltak. Universell utforming er allerede innført på passasjerfartøy registrert i Norge. Kravene omfatter forhold som tilrettelegging ved ombord- og ilandstiging, skilting, kommunikasjon og meldinger, alarmer og bevegelighet om bord.

Personer med funksjonsnedsettelse tilbys assistanse på lufthavner, større jernbanestasjoner og utvalgte kollektivknutepunkt. Jernbanedirektoratet fikk i mai 2020 i oppdrag å utrede mulighetene for en felles ordning for bestilling av assistanse. Arbeidet skal gjennomføres i dialog med de funksjonshemmedes organisasjoner og aktørene (toggruppa), Statens

vegvesen og Avinor. Et førsteutkast skal oversendes Samferdselsdepartementet innen 15. desember 2020.

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av diskrimineringslovgivningen slik at retten til informasjon, varer og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne inkluderes

Likestillings- og diskrimineringslovens forbud mot indirekte forskjellsbehandling på grunn av funksjonsnedsettelse (§ 6) innebærer blant annet at tilbydere av varer og tjenester vil ha en viss plikt til å tilrettelegge praksis, regler og rutiner med tanke på kunder og andre, jf. Prop. 81 L (2016-2017) kapittel 12.2.3.3 side 101. I hvilken grad det må iverksettes tilretteleggingstiltak for å unngå å handle i strid med det generelle forbudet mot indirekte diskriminering, må vurderes konkret. Det kan ikke utledes bestemte tilretteleggingsplikter eller en plikt til universell utforming etter denne bestemmelsen, jf. Prop. 81 L (2016-2017) kapittel 23.2.5 side 224.

Likestillings- og diskrimineringsloven sier at offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har en plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige forhold. Plikten gjelder fysiske forhold. Informasjon og tjenester er som hovedregel ikke å regne som fysiske forhold. Plikten omfatter imidlertid fysiske og digitale forhold som er en del av en tjeneste, eller som er en forutsetning for å få tilgang til tjenesten. Plikten omfatter blant annet automater, som billettautomater og parkeringsautomater, som er en del av henholdsvis en transport- og parkeringstjeneste, jf. Ot.prp. nr. 44 (2007–2008) side 137.

Informasjon vil også være omfattet i en viss grad fordi en stor del informasjon deles via et fysisk forhold. Informasjon rettet mot allmennheten som gis via internett, på automater, eller fysiske eller digitale informasjonstavler i det offentlige rom skal være universelt utformet.

Departementene jobber for tiden med gjennomføring av to EU-direktiver som stiller skjerpede krav:

- Web Accessibility Directive stiller nye krav om bl.a. universell utforming av forhåndsinnspilt multimedieinnhold (video), utarbeidelse av tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjonalitet, og universell utforming av nye intranett og ekstranett.
- The European Accessibility Act stiller tilgjengelighetskrav til visse sentrale produkter og tjenester.

Gjennomføring av nye krav vil innebære en vesentlig forbedring når det gjelder tilgang til informasjon, varer og tjenester for personer med funksjonsnedsettelse.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen pålegge kommuner å sørge for at alle valglokaler og møter i kommune- og bystyrever finner sted i lokaler som er universelt utformet

Kommunal- og moderniseringsdepartementet mottok den 27. mai NOU med forslag til ny valglov fra valglovutvalget. Valglovutvalget har foretatt en grundig utredning av valgordningen og valggjennomføringen, herunder bruk av teknologi ved valg, og tilgjengelighet og tilrettelegging i valglokaler under stemmegivningen.

Dagens valglov stiller krav til at kommuner skal velge valglokaler som er egnede og tilgjengelige, der velgerne skal kunne ta seg inn i lokalet uten hjelp. Andre lokaler skal kun benyttes dersom særlige grunner foreligger. Valglovutvalget mener at denne beslutningen er av en prinsipiell art, og foreslår å lovfeste at denne beslutningen må tas av valgstyret. Utvalget foreslår også å lovfeste at kommunene skal kunngjøre hvilke valglokaler som ikke møter kravene til tilgjengelighet, der det også opplyses nærmere om hvilke konkrete mangler et valglokale har. Dette gjør at personer med funksjonsnedsettelse kan orientere seg om hvilke valglokaler som er tilgjengelige og som møter den enkeltes behov. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil følge opp utvalgets forslag og fremme forslag til ny valglov for Stortinget innen utgangen av 2022.

Når det gjelder den delen av spørsmålet som gjelder møter i kommune- og bystyrrer, viser Kommunal- og moderniseringsdepartementet til at kommuneloven, som regulerer saksbehandling i kommunestyret og den folkevalgte organiseringen, ikke har noen bestemmelser om hvor kommunestyrene skal ha sine møter. Det er likevel slik at allmennhetens rett til å være til stede etter kommuneloven § 11-5 første ledd skal ivaretas. Det normale er at møter avholdes i kommunestyre- eller formannskapssaler på rådhuset. Plikten til universell utforming i likestillings- og diskrimineringsloven § 17 gjelder for de delene av rådhusene som er rettet mot allmennheten.

Ved bygging av nye bygg som f.eks. rådhus, følger det av TEK17 § 12-1 at alle byggverk for publikum og arbeidsbygninger skal være universelt utformet. Så dersom en kommune bygger nytt møtelokale, vil dette være ivaretatt. Kommunene er selvstendige rettssubjekter med eget ansvar for å følge gjeldende lover og regler. Skal kommunene gis nye pålegg, må dette skje i form av lov.

Forslag 8: Stortinget ber regjeringen sikre e-valgløsninger for blinde og svaksynte ved kommende kommune- og fylkestingsvalg og stortingsvalg

Valglovutvalget mener at sikkerheten ved elektronisk stemming over internett ikke er god nok til å innføre en slik måte å stemme på i Norge på nåværende tidspunkt. Valglovutvalget ber imidlertid Kommunal- og moderniseringsdepartementet utrede sikre løsninger som muliggjør elektronisk stemming i valglokalene, for å tilrettelegge bedre for velgere med funksjonsnedsettelse. Utvalget understreker at det må gjennomføres grundige mulighetsstudier og gjøres sikkerhetsanalyser av hele verdikjeden. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil følge opp utvalgets forslag, og fremme forslag til ny valglov for Stortinget innen utgangen av 2022.

Forslag 9: Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av et krav om universell utforming i kultursektoren, og at personer med behov for ledsager får benytte ledsagerbevis, som inngangskrav for offentlig støtte til kulturarrangementer

Kultursektoren faller inn under gjeldende lovverk om universell utforming, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Alle private og offentlige virksomheter som retter seg mot allmennheten skal være universelt utformet.

I Kulturdepartementets årlige tilskuddsbrev til museer framgår det hvilke krav og forutsetninger departementet stiller til sine tilskuddsmottakere knyttet til statstilskuddet. En forutsetning er universell utforming. Tilskuddsbrevene presiserer videre: *"Det er en forutsetning for det tildelte tilskuddet at alle som har ledsagerbevis for funksjonshemmede og som kjøper billett til ordinær pris til et arrangement, får gratis billett for sin ledsager. Det kan eventuelt tilbys rabattordninger som gjør at billettprisene for den funksjonshemmede og ledsager samlet ikke overstiger prisen for en ordinær billett".*

Ledsagerbevis er også et krav for mottakere av statstilskudd på kap. 323 Musikk og scenekunst og kap. 334 Filmformål. Det forutsettes at alle med ledsagerbevis, som kjøper billett til ordinær pris til et arrangement, får en samlet billettpris for personen med funksjonsnedsettelse og ledsager som ikke overstiger prisen for én ordinær billett.

I årlige rapporteringer til Kulturdepartementet oppgir museer hvilke av museets formidlingsarenaer som er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne og om formidlingen ved de respektive arenaene er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg stilles det et spørsmål om museets hjemmesider følger DIFIs retningslinjer for universell utforming. Svarene fra museene sammenfattes i den årlige museumsrapporten i kap. 328 i Kulturdepartementets proposisjon til Stortinget. Til mottakerne av tilskudd til nasjonale kulturbygg er det presisert at byggene må holde høy arkitektonisk kvalitet. I dette begrepet inngår universell utforming.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et statlig bibliotek underlagt Kulturdepartementet. NLB arbeider for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har tilgang til informasjon på lik linje med resten av befolkningen. NLB produserer og låner ut allmenn litteratur, tidsskrifter, aviser og studielitteratur i tilrettelagte formater. Virksomheten er hjemlet i §§ 55 og 56 i åndsverkloven. Gjennom pådriverarbeid og samarbeid med andre aktører bidrar NLB til å fremme universell utforming av litteratur og informasjon.

Språkbanken i Nasjonalbiblioteket inneholder digitale tekst- og taledata som danner grunnlaget for utvikling av språkteknologi på norsk. For eksempel kan talesynteser og talestyring av datamaskiner være til stor hjelp for personer med funksjonsnedsettelse.. Språkteknologi er et vilkår for universell utforming av IKT. Tiltaket legger et grunnlag for universell utforming på flere samfunnsområder.

I fjor ble det tatt inn en endring i kringkastingsloven hvor det ble fastsatt krav til tilgjengeliggjøring. Kringkastingsloven § 2-19 klargjør bl.a. at tilgjengeliggjøring skal tilbys til personer med funksjonsnedsettelse gjennom teksting, tegnspråktolking, synstolking, lydtekst eller andre teknikker. Konkrete krav til universell utforming av audiovisuelle medietjenester ble på bakgrunn av dette tatt inn i kringkastingsforskriften med virkning fra 1. januar i år.

Forslag 10: Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr som sikrer personer med funksjonsnedsettelse en trygg evakuering

Når det gjelder nybygging, er det krav i byggt teknisk forskrift (TEK17) om at byggverk for publikum og arbeidsbygninger mm. skal ha en evakueringsplan før byggverket tas i bruk. Evakueringsplanen kan omfatte utstyr som vil gjøre evakuering av personer med funksjonsnedsettelse lettere og raskere. Det stilles i utgangspunkt krav til bygget og byggets egenskaper, ikke til eventuelt utstyr utover dette. Det er heller ikke krav til "alle bygg", kun nybygg og annet som blir tiltak etter plan- og bygningsloven. Jeg viser også til svaret på forslag 11.

Tekniske krav til evakueringsutstyr i kjøretøy følger av det kjøretøYTEkniske regelverket, herunder også av regler om universell utforming av buss. Regjeringen har iverksatt Kommisjonsforordning (EU) nr. 1300/2014 av 18. november 2014 om den tekniske spesifisering for samtrafikkeVne vedrørende tilgjengelighet til Den europeiske unionens jernbanesystem for personer med funksjonshemming og nedsatt bevegelighet.

Størrelse og type fartøy kan gi begrensninger for hvilke tiltak det er praktisk mulig å gjennomføre for å sikre en trygg evakuering for funksjonshemmede fra skip. Dette er det tatt høyde for i internasjonalt regelverk og EU-direktiv som er gjennomført i norsk rett, og NFD forutsetter at videre tilrettelegging på skip er i tråd med dette regelverket. Utvikling av universell utforming er viktig for å oppnå gode løsninger. For skip skjer dette blant annet gjennom Sjøfartsdirektoratets deltagelse i "Brukermedvirkningsforum" som arbeider under mandat gitt av Samferdselsdepartementet i 2006. Forumets formål å blant annet å sikre sterkere fokus på universell utforming, og utvikling og gjensidig oppdatering av kunnskap innen fagområdet, samt fremme løsningsforslag for ulike typer tilgjengelighetstiltak innen sektoren. Forumet deltar blant annet som høringsinstans for nytt/ endringer i regelverk.

Forslag 11: Stortinget ber regjeringen sikre at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar hensynet til mennesker med funksjonsnedsettelse

For å sikre personer med funksjonsnedsettelse trygge levevilkår, er det viktig med gode og tilrettelagte ordninger for forebygging, varsling og beredskapstiltak i krisesituasjoner rettet mot denne sårbare gruppen. Det framgår av CRPD artikkel 11 at statspartene til konvensjonen skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne beskyttelse og sikkerhet i risikosituasjoner. Viktige tiltak kan være å sikre universell utforming, at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjengelig for alle, og at beredskapsplaner ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Kommunen har et grunnleggende ansvar for å beskytte befolkningen og bidra til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner. Denne rollen er tydeliggjort gjennom bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. Et sentralt krav i kommunal beredskapsplikt er at kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for å identifisere uønskede hendelser som kan ramme kommunen, samt en vurderingen av sannsynlighet for og konsekvenser av disse hendelsene. Den helhetlige ROSanalysen skal også vurdere

særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner. I Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSBs) "Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen" blir kritiske samfunnsfunksjoner som er relevant for en kommune, listet opp, herunder oppfølging av særlig sårbare grupper, for eksempel personer med redusert funksjonsevne. Aktuelle oppfølgingstiltak av sårbare grupper vil for eksempel være relatert til informasjons- og evakueringsrutiner, som bør omtales i kommunens beredskapsplan. Der kommunen har et varslingsystem, bør det sikres at personer med funksjonsnedsettelse får tilrettelagte meldinger.

DSB skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet, være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser og sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering. Å bidra til å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne beskyttelse og sikkerhet i risikosituasjoner inngår således i DSBs generelle samfunnsoppdrag. I det følgende trekkes det fram tiltak rettet mot sårbare grupper innenfor områdene brannsikkerhet og informasjon/kommunikasjon.

Brannsikkerhet

Som nasjonal brannsikkerhetsmyndighet har DSB fokus på brannsikkerhet for risikoutsatte grupper. En undersøkelse av DSBs dødsbrannstatistikk fra 2013 og til i dag viser at om lag 9 av 10 branndøde i Norge omkommer i bolig, 3 av 4 tilhører en risikoutsatt gruppe og mange av disse mottar helse- og omsorgstjenester i hjemmet fra kommunen. 7 av 10 mottakere av helse- og omsorgstjenester bor i dag i egen bolig. Mange av disse trenger hjelp for å være trygge i hjemmet sitt.

DSB har de siste årene iverksatt flere tiltak på brannsikkerhetsområdet rettet mot risikoutsatte grupper:

Regelverk og formidling:

- I ny forskrift om brannforebygging (2016) fikk kommunene en plikt til å kartlegge utsatte grupper. Samarbeidsplikten ble også tydeliggjort.
- Over tid har det vært arbeidet med brannsikkerhet for risikoutsatte grupper og samarbeid mellom helse og brann i DSBs formidling til kommuner/brannvesen og andre aktører på konferanser, samlinger og tilsvarende.

Veiledningsarbeid (2017):

- I 2017 ga DSB sammen med Helsedirektoratet ut veilederen "Samarbeid mellom kommunale tjenesteytere om brannsikkerhet for risikoutsatte grupper". Her gis blant annet veiledning i hva som er kommunens ansvar og oppgaver etter brann- og helseregulering. Det gis også råd og veiledning om hva kommunene bør gjøre for å få til gode tverrfaglige samarbeidsløsninger som bidrar til bedre brannsikkerhet hos risikoutsatte grupper. Veilederen viser også til suksesskriterier og gode eksempler fra ulike kommuner.

Forsterket veiledningsarbeid (2018-d.d.): DSB mottok midler fra Brannløftet til foreslåtte tiltak i "Prosjekt Samarbeid". Dette har til nå resultert i:

- Kampanjen «Livsviktig» hvor det ble sendt ut informasjonspakke med film til alle kommunedirektører .
- Opplæringspakke til helse- og brannpersonell med modulbasert e-læringskurs og opplæringsfilm.
- To nasjonale pådrivere til treårig prosjekt fra høsten 2019.
- Ny nettside med informasjons- og opplæringsmateriell.
- Diverse mediasaker.

Kampanjer og kommunikasjonsarbeid:

- Det er laget en Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet (2013).
- Det er nedsatt en nasjonal koordineringsgruppe for informasjon og kommunikasjon, som bl.a. skal følge opp kommunikasjonsstrategien (2014).
- På FNs eldredag den 1. oktober 2014 ble satsingen «Alt vi kan mot brann» og en komfyrvaktkampanje lansert for å skape oppmerksomhet om eldre menneskers brannsikkerhet og gi viktig kunnskap som reduserer risikoen for brann. «Alt vi kan mot brann» er en nasjonal satsning som varer ut 2020 og som er en oppfølging av Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet.
- Det er siden 2014 gjennomført årlige komfyrvaktkampanjer som også involverer lokale elektrisitetstilsyn og brannvesen.

Nød-SMS

For å teste ut en løsning som åpner for direkte, tekstbasert kontakt med nødsentralene for døve, hørselshemmede og talehemmede, etablerte regjeringen i oktober 2017 en tjeneste kalt Nød-SMS. Dette har i første omgang vært en pilot med to års varighet. Tjenesten startet med en mindre gruppe innmeldte brukere, før det ble besluttet å lansere piloten nasjonalt fra mars 2018. Pilotprosjektet skal nå evalueres for å vurdere hvordan en slik tjeneste kan innrettes i framtiden.

Forslag 12: Stortinget ber regjeringen stramme inn kravet til når uforholdsmessig byrde kan benyttes som argument for at virksomhetseier kan fritas for å sørge for universell utforming av egen virksomhet

Jeg gjør forslagsstillerne oppmerksomme på at "uforholdsmessig byrde" etter likestillings- og diskrimineringsloven er en dynamisk, rettslig standard. Innholdet i standarden kan endre seg over tid i takt med endring i rettsoppfatningen og samfunnsutviklingen i ulike sektorer. Jeg mener at denne fleksibiliteten gjør at begrepet er et godt redskap for å avgrense plikten dersom den innebærer uforholdsmessig byrde for virksomhetene. Jeg vil også påpeke at Diskrimineringsnemnda er et faglig uavhengig forvaltningsorgan som anvender loven selvstendig. Dette må også ses i sammenheng med at likestillings- og diskrimineringsloven inneholder en egen aktivitetsplikt om universell utforming. Offentlige virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen virksomheten. Det samme gjelder for private virksomheter rettet mot allmennheten.

Regjeringen arbeider for tiden med gjennomføring av EUs Web Accessibility Directive og gjennomføring av The European Accessibility Act. Begge direktivene stiller skjerpede krav om universell utforming på enkelte områder og gjør unntak fra kravene ved uforholdsmessig stor byrde. Disse to EU-direktivene er en felleseuropeisk oppfølging av CRPD. I forbindelse med gjennomføring av det nye EU-regelverket, vil departementene ta en gjennomgang av unntaksbestemmelsene på de aktuelle områdene. Vi skal da vurdere terskelen for å gjøre unntak og behovet for eventuelle regelverksendringer, i tråd med den felleseuropeiske reguleringen som Norge er bundet av.

Med hilsen

Abid Q. Raja

Kopi

Arbeids- og sosialdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet